

N:o 4.

Ank. till Riksd. kansli den 2 april 1898, kl. 3 e. m.

Första Kammarens första tillfälliga utskotts utlåtande n:o 3, i anledning af förslag om ändrade bestämmelser angående barn, som döpas i »okända föräldrars namn».

Med föranledande af tvenne inom Andra Kammaren väckta motioner, n:o 21 herr *A. T. Petterssons* i Österhaninge och n:o 78 herr *E. L. M. Hedins* i Torp, har Andra Kammaren med bifall till dess tredje tillfälliga utskotts utlåtande n:o 1 (i samlingen n:o 6) för sin del beslutit, att »Riksdagen i skrifvelse till Konungen må anhålla, det täcktes Kongl. Maj:t *dels* låta utreda, om och på hvad sätt sådan ändring af mom. 7 i kongl. brefvet den 17 oktober 1778 angående barnamord jemte andra dermed i sammanhang stående författningsbestämmelser må kunna företagas, att moderns namn blifver fortfarande skyddadt mot offentliggörande, men, till upplysning och leduing i vissa af Kongl. Maj:t uppgifna och bestämda fall, på lämpligt sätt antecknad, *dels* ock att, så fort ske kan, till Riksdagen inkomma med det förslag, hvarill utredningen kan föranleda»; hvilket beslut, jemlikt § 63 mom. 3 i riksdagsordningen, genom protokollsutdrag delgifvits Första Kammaren, som hänvisat ärendet till sitt första tillfälliga utskott.

Den bestämmelse, hvarom här är fråga, ingår såsom mom. 7 i »Kongl. Maj:t:s nådiga bref till samtliga hofrätterne af den 17 oktober

1778 angående några författningar till förekommande af Barnamord» och är af denna lydelse:

»7) At qvinna, som vil i okänd ort framföda Fostret, må i sådant uppsåt lemnas ostörd, utan någons åtal eller efterfrågan om hennes person eller tillstånd: Och anse Wi den olägenhet mindre, om på sådant sätt något olofligit häfdande skulle döljas, än at igenom sträng efterfrågan i dylikt tillfälle betaga et blödigt sinne all utväg, at kunna dölja sin förbrytelse.»

Herr *Pettersson* hemställer, att Riksdagen i skrifvelse till Konungen behagade anhålla, det täcktes Kongl. Maj:t föranstalta, att mom. 7 i kongl. brefvet den 17 oktober 1778 helt och hållet upphäfdes, eller, om detta ej läte sig göra, i af motionären angifvet syfte ändrades.

Under erinran, huruledes den rådande tukt- och sedeslösheten tager sig bland annat uttryck i det stora antal oäkta barn, som födes till verlden, och gifver anledning till ett fosterbarnsväsende, hvars skuggsidor emellertid numera uppmärksamrats och föranledt ett under förliedet år till Konungen ingifvet förslag i ämnet, framhåller motionären såsom en särskild klass bland dessa fosterbarn dem, »öfver hvilkas härkomst ett mystiskt dunkel hvilat, eller de, som enligt det gängse uttrycksättet äro döpta i okända föräldrars namn».

I stöd af det nämnda cirkulärbrefvet må qvinna, som å okänd ort vill framföda sitt foster, i sådant uppsåt lemnas ostörd utan någons åtal eller efterfrågan om hennes person eller tillstånd. Såsom sådana »okända orter» begagnades i främsta rummet Stockholm och dernäst de större städerna, hvaremot landsbygden icke ännu så mycket anlätades för detta ändamål. Enligt motionären tillhandakomna officiella uppgifter föddes i Stockholms territoriella församlingar under perioden 1893—1897 2,656 eller i medeltal för hvarje år 531 oäkta barn, hvilkas mödrar blifvit i resp. födelse- och dopböcker antecknade såsom okända. I verkligheten vore det sålunda så långt ifrån hvad det kongl. brefvet *då* förutsatte, »eller att ett eller annat olofligit häfdande på sådant sätt kunde undandöljas», att man nu kunde räkna dem i hundra-, ja kanske tusental. Också finge man i de dagliga tidningarna läsa annonser i mängd, der rum utbjödes åt »cacherade fruntimmer» och strängtystlåtenhet utlofvades. När så barnet blifvit födt, infunne sig någon af förlossningsbiträdets kunder, som för den händelse att det icke inlöstes på barnhuset, afhemtade detsamma och mot löfte om hög betalning förbunde sig att sörja för dess uppfostran. Och på sådant sätt blefve dessa stackars barn utplanterade eller rättare sagdt utkastade i

verlden utan huld och skydd. Vanligen uppgåfves de ej till kyrko- och mantalsskrifning, och vederbörande finge endast tillfälligtvis reda på dessa barn af »okända föräldrar».

»Jag behöfver väl knappast nämna», yttrar motionären, »hvilken tillökning i fattigvårdstungan ett sådant barn *kan* medföra, enär uppfostringsbidraget från de okända föräldrarna hvilken dag som helst kan upphöra, och fosterföräldrarna befinna sig vanligen i det tillstånd, att de sjelfva stå fattigvården mycket nära.»

Genom den nyare lagstiftningen hade arfsrätt tillerkänts oäkta födt barn, såvidt modern låtit anteckna det i kyrkoboken såsom sitt. Vid nu påpekade förhållande kunde det likväl alltför lätt hända, att modern dog, innan hon hunnit legalisera sitt barn, »enär kanske först i lifvets sista stunder moderskärleken vaknar och vill utkräfvat sin rätt».

Sedan motionären, »såsom ett försök att råda bot för och motverka dessa missförhållanden», erinrat om stadgandet i barnmorske-reglementet af 28 november 1856 § 21, att vid hemlig förlossning barnmorskan borde råda qvinnan att uppteckna sitt namn och hemvist å ett papper, som, försedt med anteckning och sigill af vederbörande prest, qvinnan borde uppmanas att för såväl sin som barnets framtida säkerhet noga förvara, anmärker motionären, att enligt erfarenheten barnmorskorna icke äro så synnerligen angelägna att gifva ett dylikt råd, hvarför ock medicinalstyrelsen i skrifvelse under år 1883 »förständigade barnmorskorna att söka hämma men icke locka till användande af denna rättighet» (för barnaföderskan att icke uppgifva sitt namn), en skrifvelse, som under de närmast derpå följande åren något sänkte det förut höga siffertalet på sådana barn, men som snart syntes hafva råkat i glömska, hvadan, efter ett uttalande under år 1896 af Stockholms presterskap, barnmorskorna ånyo fått en anmaning att iakttaga reglementets föreskrift.

Härefter fortsätter motionären: »Skulle därför icke tiden vara inne att 1778 års cirkulärbref i denna punkt helt och hållet upphäfdes? Det motiv eller faran för barnamord, som uppgifves såsom orsak till lagbestämmelsen i det ofvan citerade kongl. brefvet, existerar enligt under-teknads mening icke vidare eller är åtminstone af underordnad betydelse, ty i samma mån som sedeslösheten tilltagit, har skuldkänslan blifvit mindre och aktas brottet ringare, hvarför det icke är att antaga, att blödigheten hos den fallna qvinnan skulle vara så stor, att hon hellre skulle begå barnamord än uppgifva sitt namn. Orsakerna till barnamord härleda sig icke så mycket från skammen öfver brottet som fastmera från fruktan att icke kunna lifnära barnet. De begås ofta nog

af kvinnor, som utan förlossningsbiträde framfödt sitt foster och hvilka utan att begagna sig af ofta nämnda rättighet skaffa det ur verlden.»

Huru föga den nämnda bestämmelsen i barnmorskereglementet kunnat afhjelpa »detta missförhållande», framginge af det yttrande, som chefen för statistiska centralbyrån den 11 juli 1887 afgaf i sammanhang med underdånigt förslag till nytt formulär för husförhörslängden, så lydande: »Af de många anledningar till felaktigheter eller ofullständigheter vid anteckningar i födelse- och dopbok torde väl ingen dertill så mycket bidragit, som den i kongl. brefvet den 17 oktober 1778 gifna tillåtelsen för barnaföderska att i böckerna inskrifvas såsom blott okänd moder. Denna rättighet utöfvas i den mest vidsträckta skala, i synnerhet inom hufvudstaden, och oskicket har gått ända därhän, att till och med gifna hustrur finnas antecknade såsom okända mödrar till sina äkta barn, och detta till en stor del för barnmorskans beqvämlichkeit att ej vilja besvära sig med anskaffande och företeende af eljest erforderligt prestbetyg för modern, å hvilket barnet bort antecknas. Ett stärfjande af oskicket lär visserligen vara vidtaget genom en befallning i detta hänseende från medicinalstyrelsen till barnmorskorna, men ändock kvarstår rättigheten, hvilken, äfven utöfvad i mindre mån än hittills, likväl högst menligt inverkar på en ordentlig kyrkoskrifning och barnets civila rättigheter, hvadan det vore utan tvifvel fullt befogadt att afskaffa hela rättigheten.»

Enahanda åsigt vidhölle samme chef i sitt den 17 april 1893 afgifna utlåtande öfver framlagdt förslag till kyrkoskrifningens ordnande, i det han yttrat: »I denna regel (n:o 2 för födelse- och dopboken) hafva komiterade bibehållit den i kongl. brefvet den 17 oktober 1778 gifna tillåtelsen för barnaföderska att i kyrkoböckerna inskrifvas såsom okänd moder. Dock hafva komiterade närmare bestämt detta att gälla endast för moder till oäkta barn. Komiterade säga likväl sjelfva, att denna rättighet bland annat högst menligt inverkar på en ordentlig kyrkoskrifning, och att det för den skull vore »högst önskvärdt» att hela rättigheten afskaffades, men hafva komiterade, som ansett, att det ej tillkommit dem att härom framställa förslag, dock med anledning af talrika framställningar i sådant syfte från presterskapet nu i underdånighet härå fäst uppmärksamhet. — I afseende på angelägenheten af rättighetens upphäfvande instämmer domkapitlet i Upsala, hvilket äfven på det varmaste understödes af domkapitlet i Göteborg, som till de anförda skälen härför lägger det, att nämnda rättighet ej står i öfverensstämmelse med den ett oäkta barn numera tillerkända rättigheten att ärfva sin moder; och kan statistiska centralbyrån ej annat än lifligt in-

stämma i hvad som sålunda uttalats och som redan i det af under-tecknad chef afgifna förslaget till nytt formulär för husförhörsboken framhölls såsom af behovet påkalladt.»

I den nya kyrkoboksförordningen inflöt emellertid intet annat stadgande, än att det bestämdes rörande moder till *oäkta* barn, som ville vara okänd, att pastor vid anmälan om födelsen endast egde att af barnmorska eller den, som anmälde barnet, inhemta nödiga upplysningar i fråga om moderns ålder samt tiden och orten för nedkomsten.

Icke blott från rent kristlig och kyrklig synpunkt utan äfven i den yttre ordningens intresse och till förebyggande af sociala orättvisor, vore det sålunda i hög grad önskligt, om rättigheten till dop i okända föräldrars namn helt och hållet upphäfdes. Men derest detta skulle stöta på alltför stora svårigheter, torde denna rättighet kunna i väsentlig mån inskränkas och dess användande bättre än som hittills skett regleras. Så tänkte sig motionären t. ex. möjligheten af att i nedkomstortens födelse- och dopbok i ett särskildt s. k. »hemligt register» anteckning göres om moderns namn med hänvisning till hennes kyrkoskrifningsort, utan att barnet åtecknades hennes betyg, ur hvilket register sedermera i vissa af Kongl. Maj:t uppgifna och bestämda fall upplysningar kunde erhållas.

Herr *Hedin* framhåller i sin motion, att genom förordningarna om mantalsskrifning, jemte deraf härflytande förbindelser till mantalspenningar eller personella afgifters utgörande, och om inskrifning och redovisning af värnpliktig sådana förändrade förhållanden inträdt, att mom. 7 i kongl. brefvet af den 17 oktober 1778 lägger hinder i vägen för fullgörandet af de bestämmelser dessa förordningar innehålla.

Om nu i anledning af 1778 års kongl. cirkulärbref i kyrkobok och mantalsslängder inflyta och år efter år kvarstå sådana anteckningar, som t. ex. Karl Johan född $\frac{3}{7}$ 1884, Per Axel född $\frac{7}{8}$ 1891, allt under stående rubrik »Barn af okänd moder», utan att tillika lemnas uppgift å födelse- och vistelseort samt andra upplysningar, som angifva hvilken personen är och hvar eller hos hvem han uppfostras, skall sålunda antecknad person, efter motionärens förmenande, nödvändigt undgå alla de förpligtelser, som i afseende på mantalsskrifning och värnpligt äro en hvar till 18 och 21 år kommen person ålagda. Men ännu tidigare än vid denna ålder inträffa olägenheter genom omförmälda lagrum, så t. ex. svårigheten af kontroll öfver folkskolestadgans efterlevande. Och vidare kunde uppkomma svårighet, för att ej säga omöjlighet, för ett sådant barn att skaffa sig betyg för vinnande af kyrkliga och medborgerliga rättigheter.

I Stockholm döptes och antecknades i okända föräldrars namn icke mindre än 750 barn under år 1894 enligt uppgift vid Stockholms prestsällskaps sammanträde i april 1896.

Enligt det kongl. brefvets ingress afsåg detsamma att förebygga barnamord. Kanhända det i detta fall något gagnat. Men säkert vore, att det på ett förfärande sätt kan befordra barnamord, utan att det kan upptäckas än mindre bevisas. »En barnaföderska», säger motionären, »reser till en aflägsen stad eller landsförsamling. Ingen känner henne. Ingen vet hvarifrån hon är. Hon medtager sitt barn vid afresan, sedan hon genom barnmorskan begärt utflyttningsbetyg för barnet. Hon kan döda barnet och bränna betyget.» Dessutom, huru många barn finge icke fattigvården taga hand om på grund af denna lag, hvilka orättvisor i arfshänseenden uppstode ej genom densamma?

Då bestämmelserna i det kongl. brefvet väl måtte anses vara otidsenliga och befrämjande allt annat än sedlighet, så kunde tiden vara inne för dess upphäfvande, men då upphäfvandet torde möta svårigheter, och de påpekade olägenheterna kunde något afhjelpas genom ett tillägg i § 16 i kongl. förordningen af den 6 augusti 1894, så föreslår herr Hedin till slut, »att Riksdagen i skrifvelse till Kongl. Maj:t anhåller, det Kongl. Maj:t täcktes vidtagna åtgärder för ett tillägg i Kongl. Maj:ts nädiga förordning af den 6 augusti 1894 på så sätt, att barnaföderska, som vill vara okänd, åligger, då hon genom barnmorska eller annan person för inskrifning i kyrkobok anmäler af henne framfödt barn, förete vederbörligen styrkt intyg från person, som förbundit sig mottaga detta barn till fostran och, om densamma tillhör annan församling, betyg från vederbörligt pastorsembete om personens lämplighet till ifrågavarande kall; företes icke ett sådant betyg, är barnets moder skyldig gifva sig till känna för pastor i den församling, der barnet blifvit framfödt, till trygghet för barnets ordentliga uppfostran.»

Detta är i hufvudsak de föreliggande motionernas innehåll.

»Författningen, hvilkens syfte, säger Andra Kammarens tillfälliga utskott, var att förekomma barnamord, verkade, påstods det från ena sidan, derhän, att de direkta barnamorden aftogo, medan från andra sidan framhölls, att så icke var förhållandet, men att deremot de indirekta barnamorden i oroväckande grad ökades, på samma gång sedeförderfvet spred sig omkring i vida kretsar. Det var gifvet, att ett så-

dant sakernas förhållande skulle framkalla varnande rop mot det onda». Också väcktes under ståndsriksdagarna gång efter annan motioner om upphäfvande eller förändrande af klandrade bestämmelsen, för hvilka utskottet utförligt redogör.

Så föreslogs 1817 i preteståndet att »författningen» måtte upphävas eller, om det ej kunde ske, omarbetas i syfte, att det åtminstone borde åläggas barnaföderska att för pastor angifva ej blott sin utan äfven lägersmannens namn, men att »om någon gång anonymitet skulle anses nödvändig och såsom sådan begäras, upptäckten af rätta förhållandet likväl borde, under den tysthetsförbindelse, som kyrkolagens 7 kap. stadgar, ske för predikoembetet, som i en särskild, endast för läraren tillgänglig bok borde införa både föräldrarnas och barnets namn, på det att läraren må blifva i stånd att en dag, då ett oäkta barn efterfrågar upphofven till sin varelse, gifva derom tillbörliga underrättelser», hvilket förslag afstyrktes af lagutskottet, af skäl att barnamorden i verkligheten aftagit, sedan författningen kom till stånd, att den då rådande osedligheten inom landet icke hade sin grund uti författningen i fråga utan uti de förändringar, som menniskolynnet genom tidsskiften undergår och uti en derunder tilltagande och rådande böjelse för lyx och utsväfningar, hvilka föranleda till svårighet och mindre håg att vid tidigare år ingå i lagliga äktenskapsförbindelser, att olägenheterna af förordningen märkas endast i hufvudstaden och i de större städerna, att förändring af författningen icke skulle befordra sedligheten men framkalla flera barnamord, att qvinnan har tyngd nog att bära i det inre vittnesbördet om sitt fel och förvillelser äfvensom egna och andras förebråelser samt de omsorger henne förestå, att anteckningen om uppgifvandet af fadrens namn, blottad på bevis, å ena sidan intet gäller, men å andra sidan kan utsätta en oskyldig för obehagliga beskyllningar, och slutligen att icke strafflagens bestämmelser, utan bildningen och egen känsla af moralitet och samhällspligter blifva de mest verkande medel till sedernas förbättring. I reservation mot lagutskottets betänkande framhölls ibland annat, att de indirekta barnamorden ökats, att det icke blott vore sedeslösheten, som vore orsaken till det allmänna förderfvet, utan ock att den slappare lagstiftningen gäfvade stöd åt sedeslösheten, och att det vore bättre att rädda många barns lif än några af mödrarnas heder och lif. — Frågan föll.

1823 upptogs frågan åter i preteståndet och rigtade sig då hufvudsakligen mot fadrens förpligtelser, i hvilket afseende åtskilliga bestämmelser föreslogos. Men då motionen föredrogs i ståndet, yrkades

upphäfvande af »hela författningen». Lagutskottet afstyrkte förslaget, åberopande de skäl, som anförts 1818. Upphävandet af »författningen» kunde icke lemna någon på grundad anledning stödd förhoppning att hämma det öfverklagade sedeförderfvet. Lagutskottets betänkande bifölls af två stånd, och frågan föll.

Vid 1828—1830 års riksdag motionerades inom ridderskapet och adeln upphävandet af »hela författningen». Lagutskottet afstyrkte, och motionen afslogs.

Under riksdagen 1834—1835 väcktes i preteståndet motion om ändring af »författningen» i afsigt att få barnaföderskor, som födt oäkta barn, jemte deras lägersmän lagförda, hvarjemte särskildt yrkades, att bestämmelsen i mom. 6 af 1778 års kongl. bref angående vite för den, som förebrådde lägrad qvinna hennes förbrytelse, skulle borttagas, enär densamma befordrade osedlighet. Lagutskottet afstyrkte, och frågan föll.

Vid 1840—1841 års riksdag motionerades i preteståndet om upphävandet af »hela författningen» eller, om detta ej bifölles, ändringar i flera dess delar. En ledamot ville sådan förändring: »att modren, förr än hon begifver sig till annan ort för att framföda barnet, skall dels yppa detta sitt uppsåt för egen själasörjare, dels för den prest, som döper barnet, uppvisa ordentlig prestattest, att barnet derefter skall enligt dopsedel från den prest, som dopet förrättat, i nämnda kyrkobok antecknas, och att en af kyrkoherden undertecknad skrift, som skulle innehålla uppgift om barnets härkomst, och till hvilken borde genom anteckning i kyrkoboken hänvisas, skall förvaras i kyrkokistan för att under barnets spädnare år brytas endast i den händelse, att barnet faller fattigvården till last, eller efter barnets beredelse till dess första nattvardsgång öppnas, på det dess innehåll må kunna detsamma meddelas». — Lagutskottet påvisade, att under de 20 åren närmast före 1778 med 33,350 oäkta barn banamordens antal var 147, men att under de 20 närmaste åren efter 1778 med 124,355 oäkta barn inträffade endast 218 barnamord. Författningen borde sålunda, menade utskottet, verkat godt och borde bibehållas. — Frågan föll.

Vid 1847—1848 års riksdag föreslogs i en inom preteståndet väckt motion, 1) att liksom vid äkta barns födelse, så ock vid oäkta, modrens och den af henne angifne fadrens namn antecknas af presten; likväl om föräldrarna så önska i särskild dopbok, hvars innehåll står under skydd af tryckfrihetsförordningens 2 §, så att det åt ingen obehörig må meddelas eller till tryck utlemnas, samt inbegripes under helgden af enskild bikt; 2) att lägrad qvinna bör undergå enskild skrift och erlægga de böter, kyrkolagen stadgar. — — 3) Sedan hon sålunda böter er-

lagt och skriftad blifvit och detta i kyrkoboken antecknad är, må hon ej instämmas till domstol. — — 4) I alla flyttningsbevis bör antecknas, om qvinnan sig genom lönskaläge försett — —.

Lagutskottet medgaf, att »författningen» ej åstadkommit allt hvad man hoppats, men den hade bidragit att minska barnamorden. Och om den än bidragit att lossa osedlighetsbanden, så hade den dock verkat så, att den borde bibehållas. Lagutskottets afstyrkande godkändes af Riksdagen.

Vid 1853--1854 års riksdag förnyades sist anförda motion med tillägg af en femte punkt af innehåll, att den af modren angifne fadren till barnet borde genom laga bevis eller, om han välkänd vore, genom värjemålsed frigöra sig från hennes anklagelse. Förmådde han det ej, skulle han åläggas fosterlega och för öfrigt dömas efter lag.

Lagutskottet afstyrkte motionen och anförde bland annat, att om »författningen» af 1778 verklig åstadkommit det onda motionären framhållit, borde den afskaffas. Men så vore icke fallet. Utskottets afstyrkande godkändes af tre stånd.

Slutligen yrkades vid 1856—1858 års riksdag upphäfvande af hela »författningen» af 1778. Lagutskottet afstyrkte motionen, hänvisande till sitt vid föregående riksdag afgifna utlåtande. Utskottets mening gillades af Riksdagen.

»Af den sålunda gjorda tillbakablicken öfver föreliggande fråga och af i statistiska centralbyrån erhållen kännedom om förhållandet med barn, som döpas utan kända föräldrar, visar det sig», säger Andra Kammarens tillfälliga utskott, »att hvad af motionärerna vid innevarande riksdag framhållits icke är öfverdrifvet, utan vinner stöd af de år efter år återkommande motionerna vid ständsriksdagarna och af de statistiska uppgifterna.»

Upplysande i afseende på följderna af författningen finner Andra Kammarens utskott de vid 1840—41 års riksdag angifna siffrorna vara: Under de 20 åren före 1778 voro de oäkta barnen 33,350. Under de 20 åren näst efter 1778 hade de ökats till 124,355, alltså nära nog fyrdubblats. Icke stort bättre stälde sig saken för närvarande. Före 1778 föddes på omkring 2 millioner människor i rundt tal årligen 1,667 oäkta barn, straxt efter nämnda år på ungefär 2 ½ millioner människor 6,177 oäkta barn, men år 1895 på 4,919,260 invånare icke mindre än 14,926 oäkta barn. Medan från 1778 till 1895 folkstocken ökats 2 à 2½ gånger, hade de oäkta barnen ökats till nära 9 gånger. Med dessa siffror för ögonen kunde man, menar utskottet, svårligen frigöra sig

från den uppfattningen, att, om också icke »författningen» ensam varit orsaken till den otroligt stora ökningen af antalet oäkta barn, den åtminstone icke bidragit att stärka sedlighetskänslan hos vårt folk.

Såge man åter på den egentliga orsaken till »författningens» tillkomst, den att förekomma barnamorden, så visade det sig, att icke heller i den punkten författningen lyckats fylla sin uppgift. Lagutskottet vid 1840—41 års riksdag uppgaf, att under de 20 åren före 1778 barnamordens antal voro 147, och under de 20 derefter följande åren 218. Vid den tid »författningen» utgafs alltså ej fullt 8 barnamord årligen. Men straxt efter stego de till nära 11, 1895 utgjorde de 26. Under tiden från 1778 hade visserligen folkmängden mera än tvådubblats, men barnamorden hade mera än tredubblats. Detta om de direkta barnamorden, men såge man på de indirekta, mötte en ingalunda mera inbjudande tafla. Enligt 1895 års statistik, den sista tillgängliga, var antalet barnaföderskor detta år 136,049, deraf utaf äkta säng 121,350, af oäkta 14,699. Under samma år dödfödda 3,535, deraf 3,047 äkta, 488 oäkta. Vidare framginge af samma statistik, att 1895 icke mindre än 12,745 barn afledo inom första lefnadsåret, deraf 10,422 äkta och 2,323 oäkta. De oäkta barnens antal utgjorde alltså något öfver 10,8 procent af hela det under 1895 födda barnantalet, men mera än 16 procent af de dödföddas antal och mera än 18 procent af dem, som afledo under första lefnadsåret. Om man också icke kunde med skäl påstå, att dessa dödsfall vore att betrakta såsom hemliga mord, så visade det sig dock, att dödsfrekvensen hos de oäkta barnen vore vida större än hos de äkta, och orsaken till detta faktum måste vara att söka uti särskilda missförhållanden. Lades härtill, att af de 2,323 under ett års ålder döda barnen icke mindre än 574, d. v. s. nära 25 procent af hela antalet, afled i Stockholm, kunde man omöjligen frigöra sig från tanken på de hemska nästen, dit barn lemnades för att ju förr dess hellre försvinna ur världen.

Taffan i dess helhet vore synnerligen mörk, mörkast syntes dock den punkt vara, som betecknade »barn, döpta i okända föräldrars namn». Denna mörka punkt vore väsentligen orsakad af den ofta klandrade bestämmelsen i mom. 7 af kongl. brefvet den 17 oktober 1778.

Att angifva antalet på inom hela landet i okända föräldrars namn döpta barn vore för närvarande af angifna skäl omöjligt. Men af de uppgifter, som i de föreliggande motionerna lemnades, och som bestyrktes af en första blick på primäruppgifterna i statistiska centralbyrån, funne man, att antalet sådana barn inom endast Stockholms territoriella församlingar uppgingo enligt herr Petterssons motion under

femårsperioden 1893—1897 till 2,656 eller i medeltal för dessa år 531, och enligt herr Hedins motion till icke mindre än 750 för år 1894. Om nu också Stockholm i främsta rummet vore den ort, till hvilken de barnaföderskor, hvilka vilja vara okända, begåfve sig för att framföda sina foster, så vore dock Stockholm icke den enda plats, der dylika barn föddes. Detta förhållande åter uteslöte icke den möjligheten, att dylika barns antal i hela det öfriga Sverige tillsammans kunde vara lika stort med det i Stockholm angifna.

Men nu uppstode den frågan, hvart taga alla dessa barn vägen? Derom stannade man i det hela i ovisshet. Och månne man icke hade att söka en betydlig kontingent af detta slags barn bland den här ofvan framhållna stora dödlighetsprocenten af oäkta barn under ett års ålder? Om nu också en del af dessa barn finge sådan vård, att de bevaras åt framtiden, så utkastades de dock i verlden utan moder, utan anhöriga och i viss mening utan fädernesland. Huru detta skulle verka på barnens karakter och sinnelag i allmänhet vore icke svårt att begripa. Härtill komme den arfsförlust sådana barn kunde lida, äfvensom den betydliga tillökning i fattigvårdstungan de kunde medföra.

Såsom ett försök att råda bot på och motverka missförhållandet i fråga funne man det stadgadt i § 21 af Kongl. Maj:ts förnyade nådiga reglemente för barnmorskor den 28 november 1856, att »vid hemlig förlossning bör barnmorskan för öfrigt råda qvinnan att uppteckna sitt namn och hemvist å ett papper, hvilket af henne försegladt förelägges den prest, för hvilken hon ofördröjligen skall förlossningen anmäla, så att lefvande barn varder till dop befordradt och dödfödt barn jordadt. Sedan detta papper blifvit med vederbörlig anteckning och prestens sigill försedt, bör qvinnan uppmanas att för sin såväl som barnets framtida säkerhet samma papper noga förvara». Men som denna »författning» talade blott om ett *rådande*, icke om ett *affordrande*, och eftersom det visat sig, att barnmorskorna icke varit angelägna om att gifva ett dylikt råd, hade medicinalstyrelsen i skrifvelse af år 1883 förstärkt barnmorskorna att söka hämma men icke locka till användande af »denna rättighet». Att icke heller denna åtgärd haft tillbörlig verkan, framginge af det förhållandet, att Stockholms prestsällskap vid tvenne sammanträden under år 1896 uttalat sig om behöfligheten af en förnyad uppmaning i samma riktning, hvilket också föranledt, att barnmorskorna ånyo blifvit förstärkt att iakttaga reglementets föreskrift, en anmaning, som man på grund af erfarenheten hade skäl befara, att den skulle falla i glömska. Denna förseglade namnsedel förlorade för öfrigt

allt värde, då den dels kunde innehålla orätt eller kanske intet namn, dels ock kunde förkomma.

Likaledes hade influtit i den nya kyrkoboksförordningen af den 6 augusti 1894 den bestämmelsen rörande moder till oäkta barn, som ville vara okänd, att pastor vid anmälan om födelsen endast egde att af barnmorska eller den som anmälde barnet, inhemta nödiga upplysningar i fråga om modrens ålder samt tiden och orten för nedkomsten. Men att icke ens denna åtgärd vore tillfyllest för att afhjelpa det onda samt åstadkomma ordentlig kyrkoskrifning och bevara åt barnet dess civila rättigheter vore särskildt påpekadt af chefen för statistiska centralbyrån, som anser att rättigheten i fråga med fog borde afskaffas.

De begge motionärerne voro ense derom, att mom. 7 i »författningen» af den 17 oktober 1778 vore otidsenligt och befrämjade allt annat än sedlighet, samt att tiden därför kunde vara inne för dess upphäfvande. Men då upphäfvandet af hela den genom ifrågavarande moment medgifna rättigheten möjligen skulle, enligt motionärernes antagande, möta svårigheter, hemställde herr Pettersson eventuellt om en i angifvet syfte gående ändring af momentet, hvaremot herr Hedin ansåg, att de af honom påpekade olägenheterna kunde något afhjelpas genom ett tillägg till § 16 af kongl. förordningen den 6 augusti 1894 angående kyrkoböckers förande.

Andra Kammarens tillfälliga utskott vore visserligen ense med motionärerne derutinnan, att mom. 7 i kongl. brefvet den 17 oktober 1778 borde upphävas, men då utskottet också vore ense med motionärerne derom, att ett försök till upphäfvande af detta moment skulle f. n. stöta på allt för stora svårigheter, så kunde utskottet för sin del icke tillstyrka bifall till herr Petterssons motion i den delen.

Då vidare herr Hedin hemställde om ett tillägg i kongl. förordningen den 6 augusti 1897 angående kyrkoböckers förande i syfte att vissa föreskrifter för barnaföderska deri skulle införas, men han icke på samma gång hemställde om ändring af mom. 7 i kongl. brefvet den 17 oktober 1778, och då i händelse af bifall till denna hans hemställan, dessa båda författningspunkter skulle komma att stå stridande mot hvarandra, samt då sådan ändring näppeligen kunde befordra åsyftade ändamålet, kunde Andra Kammarens tillfälliga utskott icke heller tillstyrka bifall till hans motion oförändrad.

Härefter fortsätter utskottet:

»Bland föreslagna olika sätt att lösa frågan, har herr Pettersson tänkt sig att i nedkomstortens födelse- och dopbok i ett särskildt s. k. »hemligt register» anteckning göres om modrens namn med hänvisning

till hennes kyrkoskrifningsort, utan att barnet åtecknades hennes betyg, ur hvilket register sedermera i vissa af Kongl. Maj:t uppgifna och bestämda fall upplysningar kunde erhållas. De åsyftade särskilda fallen, då det hemliga registret skulle få lemna upplysningar, kunna möjligen vara flera, men utskottet har för sin del tänkt på de fall, då barnet vill finna sin moder, då modern vill legalisera sitt barn, samt då arfs- och fattigvårdsfrågor angående barnet föreligga till lösning.

»Huruvida detta af herr Pettersson angifna sättet att lösa frågan är det lämpligaste, derom anser sig utskottet icke kunna uttala sig; men utskottet är öfvertygadt om nödvändigheten af att något göres till skydd för de arma barnen af okända föräldrar. Utskottet är också förvissadt derom, att Kongl. Maj:t, efter tillbörlig utredning af frågan, hvilken utredning torde kunna åstadkommas utan en så vidlyftig apparat som en för ändamålet tillsatt komité, skall finna lämpligt sätt att lösa frågan, så att motionens syfte till förmån för barnet i möjligaste mån vinnes, på samma gång moderns anonymitet tillbörligen skyddas.

»Af de frågor, hvilka, enligt den här ofvan gjorda redogörelsen för frågans behandling vid ständsriksdagarna, sammanstälts med frågan om upphäfvande af eller ändring i kongl. brefvet den 17 oktober 1778, har frågan om oäkta barns arfsrätt afgjorts genom kongl. förordningen den 14 april 1866, hvilken under vissa vilkor och i visst fall tillerkänner oäkta barn arfsrätt efter sin moder. Så ock beslutade Riksdagen år 1893 den 7 maj skrifvelse till Kongl. Maj:t med begäran om förslag till ändrade bestämmelser om barnafaders skyldighet att bidraga till sitt barns underhåll, vård och uppfostran. Ett förslag till också denna frågas lösning kan derföre när som helst vara att motse.

»Då härtill kommer, att en kongl. proposition om ordnandet af fosterbarnsvården är att till Riksdagen förvänta, men det sålunda väntade förslaget, sådant det framlagts af den för ändamålet tillsatta komitén, afser fosterbarnsvårdsfrågans ordnande ur endast sanitär synpunkt, torde det vara i sin ordning, att Kongl. Maj:t finge taga äfven nu föreliggande fråga om hand för att om möjligt i sammanhang med de två sistnämnda frågorna komma under ompröfning.»

På grund af det anförda och med hänvisande till hvad i motionerna framhållits, har Andra Kammarens tillfälliga utskott stadnat vid det här ofvan först intagna skrifvelseförslaget.

Första Kammarens tillfälliga utskott bör omnämna, att mom. 7 i 1778 års cirkulärbref jemväl varit föremål för behandling af den af Kongl.

Maj:t tillsatta komitén för utarbetande af förslag till ändringar af kyrkolagen m. m., hvilken i sitt betänkande af den 28 maj 1892 föreslagit momentets upphäfvande.

I sina motiv till detta förslag, som föranledts af särskild nådig remiss utaf den s. k. kyrkoskrifningskomiténs yttrande om önskvärdheten af momentets upphäfvande, åberopar kyrkolagskomitén hufvudsakligen samma skäl, som här ofvan berörts, under erinran att hvarje person, äfven den af oäkta börd, har en naturlig rätt att få lära känna sin härkomst, och denna rätt bör icke genom något lagens stadgande kränkas, äfvensom att föreskrifterna i förordningen den 11 februari 1887 angående anmälningar om födda barn, hvilka visserligen torde tillkommit utan afseende å nu ifrågavarande kongl. bref, icke kunna vinna full tillämpning, så länge det är barnaföderska tillåtet att fördölja sitt namn.

Under den pröfning, Första Kammarens tillfälliga utskott egnat detta ärende, har utskottet till en början visserligen icke kunnat alldeles undvika att i någon mån skärskåda de slutsatser, hvartill motionärerne och Andra Kammarens utskott ansett de anförda sakuppgifterna — hvilkas riktighet ej ifrågasattes — böra leda.

Efter att såsom upplysande »i afseende på följderna af» det föreliggande stadgandet i 1778 års cirkulärbref hafva omnämnt antalet af inom riket födda oäkta barn under 3 olika perioder och funnit det hafva ökats 9 gånger under samma tid, som folkstocken ökats 2 à 2½ gånger, säger utskottet, som dock icke nämnt, huru många af de oäkta barnen födts af okända mödrar: »med dessa siffror för ögonen kan man svårligen frigöra sig från den uppfattningen, att, om också icke författningen ensam varit orsaken till den otroligt stora ökningen af antalet oäkta barn, den åtminstone icke bidragit att stärka sedlighetskänslan hos vårt folk». Denna uppfattning att klandrade stadgandet i viss mån varit orsak till ökningen af de oäkta barnens antal torde dock knappast vara riktig, ty den omständigheten, att en hel del mödrar blifvit okända, är nog en af exponenterna för den allmänna sedligheten i landet, men det är svårt att förstå, huru den i och för sig kunnat ens i någon mån bidraga till ökandet af de oäkta barnens antal.

De 20 åren näst före 1778, när årliga antalet oäkta barn i medeltal utgjorde 1,667, förekommo 8 barnamord i medeltal årligen, under de 20 åren näst efter 1778, med ett medeltal af 6,177 oäkta barn, voro barnamorden årligen 11, men år 1895 med 14,926 oäkta barn hade barnamorden stigit till 26. Deraf att under samma tid som *folk-mängden* tvådubblats, barnamorden mera än tredubblats, drager nu Andra Kammarens utskott den slutsatsen, att 1778 års cirkulärbref, hvars an-

gifna egentliga orsak varit att förekomma barnamord, »icke heller i den punkten lyckats fylla sin uppgift». Ser man litet närmare på de sist anförda siffrorna, så befinnes det, att under tjuguarsperioden näst före 1778 inträffade 1 barnamord på 208,4 oäkta barn, under tjuguarsperioden närmast efter 1778 1 barnamord på 561,5 barn och år 1895 1 barnamord på 574 barn. Under det kongl. cirkulärbrevets tid hafva således barnamorden påtagligen *icke* ökats i förhållande till de oäkta föddes antal. Tvärtom. De hafva minskats med ej obetydligt mera än hälften.

Och då det lika litet blifvit påvisadt, huru stor procent af de *okända mödrarnas* barn afidit under första lefnadsåret, lära de »indirekta barnamorden» icke heller böra alltför hårdt läggas det kongl. brefvet till last. Kanske det skulle t. o. m. kunna sägas, att den punkt, »som betecknar barn döpta i okända föräldrars namn», i detta afseende icke är den *allra* mörkaste i fosterbarnsväsendets mörka tafla. Ty utan fara att alldeles misstaga sig, torde man kunna antaga, att de okända barnaföderskorna, vanligen ur bättre lottade samhällslager, hafva utvägar till större penningtillgångar och medel att sörja för sina barn, än fallet är med ogifta barnaföderskor i allmänhet. Det »kan» ju också ändock hända, att äfven de okända mödrarnas barn falla fattigvården till last, men någon omständighet, antydande att så i verkligheten inträffat i större förhållande än med barn af andra ogifta mödrar är icke anförd.

Då det oäkta barnets arfsrätt enligt lag ovilkorligen är beroende derpå, att *modren* låtit såsom sitt anteckna det i kyrkoboken, och då de okända mödrarna hafva sig obetaget att låta göra en slik anteckning lika såväl som de öfriga ogifta barnaföderskorna, hvilka dock ännu långt ifrån alla använda detta medel att gagna sina barn, får 1778 års cirkulärbref väl svårigen sägas i någon mera nämnvärd mån verka menligt på resp. barnens arfsrätt.

Men äfven om Första Kammarens utskott sålunda icke kunnat undgå att finna åtskilligt af den i motionerna och remitterade betänkandet anförda bevisningen hafva fört något på sidan om saken, så återstår i allt fall tillräckligt, för att äfven Första Kammarens utskott skall kunna instämma i det *slut*, hvori Andra Kammarerna stannat.

Det må icke förnekas, att tidsomständigheterna under de gångna 120 åren utaf mom. 7 i 1778 års kongl. cirkulärbref skapat något helt annat, än hvar till det ursprungligen synes varit ämnadt. Det har, i stället för att vara en nödfallsutväg, som afsågs att, hvad herr Pettersson i sin motion ock påpekat, mera sällan anlitas, numera blifvit underlaget för, kan man säga, en hel industri. När man, som motionärerne

och Andra Kammarens utskott framhålla, tager i betraktande barnmorskornas verksamhet och i tidningarna alltid synliga omsorger för de barnaföderskor, »som vilja vara okända», kan man icke värja sig för den tanken, att dessa vederbörande bygga på det kongl. brefvet såsom ett godt medel att skaffa sig goda inkomster. Och af flera tecken att döma beror det alltför ofta på barnmorskorna, att barnaföderskorna blifva i kyrkböckerna antecknade såsom okända mödrar, ehuru det måhända från början icke varit dessas afsigt — och t. o. m. någon gång utan att de sjelfva veta det.

De missförhållanden och svårigheter, som härigenom onekligen framkallas i afseende å tillämpningen af de för befolkningens inregistrering gifna allmänna bestämmelser äro — äfven om de icke kunna eller väl lämpa sig att med siffror åskådliggöras —, såsom hvar man lätt inser, i och för sig tillräckligt betydande för att kräfvat uppmärksamhet och afhjelpande. Men, efter hvad Första Kammarens utskott förmenar, bör detta kunna ske, utan att den nu gällande rättigheten att så vidt möjligt få vara okänd därför behöfver betagas den barnaföderska, som har skäl att sådant önska.

Så långt anse sig ej heller motionärerna och Andra Kammarens utskott för närvarande böra gå.

Genom bestämmelser i syfte att begagnandet af denna rättighet i möjligaste måtto begränsas och inskränkes, äfvensom att de okända mödrarnas barn icke försättas i allt för mycket sämre ställning än i allmänhet andra oäkta barn, torde det mål kunna hufvudsakligen vinnas, som med motionerna afses.

Härför kräfvades ändring af det tidens fordringar icke vidare motsvarande innehållet af mom. 7 i kongl. brefvet den 17 oktober 1778, angående barnamord, och af andra i sammanhang dermed stående författningsbestämmelser.

Först och främst läser sålunda barnmorskreglementets § 21 böra utbytas mot någon föreskrift i den rigtningen, att det skall vara ett åliggande för barnmorskorna (och andra, som under likartade förhållanden ega lemna biträde) att *fordra* och för barnaföderskorna att *lemna* de der nämnda uppgifterna, som, då barnmorskorna väl i de allra flesta, om icke alla fall, ändock skaffa sig kännedom om barnaföderskornas namn och förhållanden, böra förses med barnmorskornas intyg, att det förseglade papperet innehåller hvad det skall innehålla, äfvensom att uppgiften, i vederbörlig ordning behandlad och försedd med synlig anteckning om barnets namn, födelsedag och födelseort, skall under föreskrift om dess hemlighållande aflemnas till förvar å en för hela riket

gemensam plats, t. ex. statistiska centralbyrån, der hemligheten helt visst bättre bevaras än genom »hemliga register» hos pastorsembetena. I sammanhang hvarmed torde böra stadgas kraftigt verkande påföljd för missbruk eller brytande af hemligheten.

Vidare, då § 16 i kongl. förordningen den 6 augusti 1894 angående kyrkoböckers förande innehåller — — — »eller har moder till oäkta barn förklarat sig vilja vara okänd», utan att tillika närmare bestämts, huru och i hvilken form en sådan förklaring bör afgifvas, skulle det antagligen blifva till stor betydelse, i synnerhet för barnet och ordningen vid kyrkoskrifningen, om noggranna föreskrifter infördes, huru härvid skall tillgå, och det tillika ålades modern att på samma gång gifva ett tillnamn åt barnet.

Under dessa eller andra för ändamålet lämpade betingelser, i samband med de väntade åtgärderna i afseende å fosterbarnsvårdens ordnande, skola olägenheterna af den åt vissa barnaföderskor medgifna undantagsställning säkerligen kunna till stor del undanrödjas, och deras barn erhålla det skydd af det allmänna, som under för handen varande förhållanden är möjligt att lemna.

Det är hög tid, att den i socialt hänseende ingalunda oviktiga undantagslagstiftning, hvarom nu är tal, varder på ett mera tillfredsställande sätt ordnad. Första Kammarens tillfälliga utskott, som till sluts ock erinrar, att det här icke är fråga om *blott* administrativa förfoganden, får derfor vördsamt föreslå,

att Första Kammaren må biträda Andra Kam-
marens förevarande beslut.

Stockholm den 31 mars 1898.

Å utskottets vägnar:

LARS BERG.
